

Dubas-Urwanowicz, Ewa

Korespondencja oficjalna i prywatna w kontaktach między Rzeczpospolitą a Cesarstwem. Polonica w Haus-, Hof-, und Staatsarchiv w Wiedniu z lat 1562-1578

Przegląd Historyczny 83/3, 497-510

1992

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych, tworzonej przez Muzeum Historii Polski w Warszawie w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został opracowany do udostępnienia w Internecie dzięki wsparciu Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego w ramach dofinansowania działalności upowszechniającej naukę.

M A T E R I A Ł Y

EWA DUBAS-URWANOWICZ

Korespondencja oficjalna i prywatna w kontaktach między Rzeczpospolitą a Cesarstwem

Polonica w Haus-, Hof-, und Staatsarchiv w Wiedniu z lat 1562-1578

Zbiory *poloniców* w Haus-, Hof- und Staatsarchiv w Wiedniu z okresu od maja 1571 do grudnia 1587 roku są sygnowane jako Polen I 16 do Polen I 40. Ułożone są na ogół z zachowaniem chronologii i najczęściej z uwzględnieniem dat dziennych. Umieszczone są luzem w pudłach i w większości nie są paginowane.

Występuje duża dysproporcja ilości materiałów dla poszczególnych lat. Obfitują w źródła zwłaszcza lata 1571—1573, 1575—1576 i rok 1587. Są to okresy bezkrólewii bądź, jak rok 1571, czas oczekiwania na bezkrólewie. W sposób widoczny w tym czasie wzrasta wymiana informacji między Cesarstwem a Rzeczpospolitą.

Zespół Polen I 16 — Polen I 40 zawiera wiele typów źródeł. Najczęściej występuje korespondencja między magnaterią i szlachtą polską a cesarzem bądź też jego urzędnikami, specjalizującymi się w sprawach Polski i Litwy, a niekiedy sprawującymi poselstwa do Rzeczypospolitej. Ten rodzaj źródeł przekazuje wiele informacji na temat aktualnej sytuacji w Polsce, nastrojów, planów działań stronnictwa prohabsburskiego, a także przeciwników Habsburgów. Duża część tej korespondencji jest zaszyfrowana, szyfr jest niekiedy łatwy do złamania.

Drugą grupę źródeł stanowi oficjalna korespondencja państwowa między cesarzem a Rzeczpospolitą, zarówno w okresie panowań Zygmunta Augusta, Henryka Walezego i Stefana Batorego, jak i w okresie bezkrólewii. Adresatem oficjalnym pism Cesarstwa jest w tym drugim wypadku albo interreks-prymas, albo Stany Rzeczypospolitej. W tej grupie zwraca uwagę wykorzystanie przez Cesarstwo w rozgrywkach swego stronnictwa w czasie dwóch pierwszych bezkrólewii osoby królowej Anny Jagiellonki.

Trzecią grupę stanowią sprawozdania z Rzeczypospolitej oficjalnych i nieoficjalnych wysłanników cesarskich. Liczne są zwłaszcza sprawozdania biskupa wrocławskiego Cyrusa, oficjalnie desygnowanego na dwór Zygmunta Augusta. Sprawozdania te są cennym źródłem informacji na temat dworu pod koniec rządów ostatniego Jagiellona, jak też wizji Rzeczypospolitej z perspektywy króla i jego otoczenia. Sprawozdania Cyrusa wysyłane były niemal codziennie od maja 1571 do grudnia 1572 r.

Kolejna grupa z tego zespołu archiwalnego to pisma publicystyczne ukazujące się w tym czasie w Rzeczypospolitej, zarówno prohabsburskie, jak i tworzone w kręgu przeciwników Habsburgów, drukowane i rękopiśmienne.

Ostatnią częścią zespołu są polskie i litewskie źródła o charakterze

publicznoprawnym, będące wytworami życia parlamentarnego w Rzeczypospolitej. Frapująca, choć trudna do prześledzenia jest droga, jaką trafiły one do Wiednia. Niektóre z nich nie zachowały się w Polsce.

Ten krótki przegląd typów źródeł wskazuje, do jak wielu tematów badawczych przydatne są *polonica* z Haus-, Hof- und Staatsarchiv. Oprócz spraw gospodarczych, wszelkie badania związane z funkcjonowaniem państwa i znajomości społeczeństwa znajdują w jego zasobach bogatą dokumentację. Źródła te są pisane głównie po łacinie oraz w językach polskim i niemieckim, sporadycznie pojawia się język czeski i hiszpański.

Zarówno z istniejących metryczek archiwalnych, jak i bibliografii prac historyków polskich badających tę epokę wynika, że poza Józefem Szujkim, Wincentym Zakrzewskim, po wojnie zaś Stanisławem Kotem, niewielu miało możliwość korzystania z tych zasobów.

POLEN I 16

Szereg listów cesarza Maksymiliana II do Zygmunta Augusta, m. in. w sprawie żony Zygmunta Augusta, Katarzyny.

Testament Zygmunta Augusta z 6 maja 1571.

List Konstantego, księcia Ostrogi, do cesarza Maksymiliana II, z Dubnej, 11 lutego 1571.

Instrukcja dla Cyrusa, biskupa wrocławskiego, wysłanego przez cesarza do Zygmunta Augusta, 18 maja 1571.

List N. do N. o sytuacji na Węgrzech i w Turcji, z Konstantynopola, 12 maja 1571.

Sprawozdania Cyrusa z Rzeczypospolitej: 7 listów ze stycznia 1571, 3 listy z lutego 1571, 5 listów z marca 1571, 2 listy z kwietnia 1571, 6 listów z maja 1571, 5 listów z czerwca 1571, 2 listy z lipca 1571, 2 listy z sierpnia 1571, 4 listy z września 1571, 7 listów z października 1571, 3 listy z listopada 1571.

Listy Marcina Kromera do cesarza z 5 marca 1562 i z 30 października 1562.

Korespondencja Zygmunta Augusta z królem Hiszpanii, głównie w sprawie dóbr pozostałych po królowej Bonie, z 1562 r.

Formularze pism, głównie z 1562 i 1563 r.

POLEN I 17

List Gerstmana do Maksymiliana II, 5 stycznia 1572.

Sprawozdania Cyrusa z Rzeczypospolitej, od kwietnia 1572 do września 1572 — około 25 listów.

Testament Zygmunta Augusta z maja 1572, k. 50—59.

Instrukcja dla Rożemberka z poselstwa do księżniczki Anny, 2 sierpnia 1572.

Mandat arcyksięcia Ernesta w związku z elekcją króla w Rzeczypospolitej, 2 sierpnia 1572.

Kopia listu uwierzytelniającego poselstwa do szlachty polskiej, 2 sierpnia 1572.

Wykaz wakatów w Rzeczypospolitej w 1572 r.

Instrukcja dla Alfonsa Gasztołda posła od cesarza do księżniczki Anny, 21 lipca 1572.

Maksymilian II do Olbrachta Łaskiego, 2 sierpnia 1572.

Różnego typu listy od cesarza Maksymiliana II do Stanów Rzeczypospolitej, przeważnie z 2 sierpnia 1572, polecające posłów cesarskich i ich starania, jednokowej treści, część z nich przeznaczona dla różnych magnatów polskich.

List Zygmunta Myszkowskiego do Wilhelma z Rożemberka z wyrazami oddania dla posła i dla cesarza, 28 sierpnia 1572.

Uniwersał Jana Firleja „na wybieranie króla nowego”, z Knyszyna 29 sierpnia 1572.

Uniwersał Rad Koronnych i WXL, z Knyszyna 31 sierpnia 1572.

Postanowienia zjazdu knyszyńskiego, 31 sierpnia 1572.

Uniwersał Piotra Zborowskiego, wojewody sandomierskiego, do szlachty tegoż województwa, 13 września 1572.

Postulaty stanów litewskich przedłożone do zatwierdzenia przed elekcją, wrzesień 1572.

„Deliberatia szlachty polskiej o wolnym obieraniu króla swego tych czasów potrzebna”, wrzesień—październik 1572.

Uniwersał ze zjazdu w Kaskach, 1 listopada 1572.

POLEN I 18

Różnego typu instrukcje i upoważnienia dla starań cesarza o rękę królowy Anny dla syna cesarskiego, Ernesta, 1572 r.

Pisma do stanów Rzeczypospolitej związane ze staraniami o koronę dla arcyksięcia Ernesta, 1572 r.

Zaszyfrowane listy do cesarza Maksymiliana II nieznanego autorstwa, z listopada 1572.

Spis senatorów w Rzeczypospolitej pod koniec życia Zygmunta Augusta.

Listy-sprawozdania z wydarzeń w Rzeczypospolitej, nieznanego autorstwa, grudzień 1572 — kwiecień 1573.

Sprawozdanie Cyrusa z Wilna, grudzień 1572.

Zaszyfrowane relacje Gerstmana, grudzień 1572 — styczeń 1573.

Zaszyfrowany list Adama Konarskiego, biskupa poznańskiego, do cesarza Maksymiliana II, 27 grudnia 1572.

Uniwersał zjazdu w Łowiczu, 23 lipca 1572.

Konfederacja ziem ruskiej i podolskiej w Glinianach, 31 lipca 1572.

Uniwersał zjazdu knyszyńskiego, 24 sierpnia 1572.

List Jakuba Uchańskiego do Wilhelma z Rożemberka, 9 października 1572.

1572.

Piotr Myszkowski, biskup płocki do Wilhelma z Rożemberka, 12 października Wilhelm z Rożemberka i Warcisław z Persztyna do senatorów Królestwa Polskiego, z Dziekanowa, 13 października 1572.

Odpowiedź rad koronnych na list Wilhelma z Rożemberka i Warcisława z Persztyna do królowy Anny, 30 października 1572.

„De interregno et modo eligendi Regis” (1572?).

Kopia listu Mattheo Gerstmana do Wilhelma z Rożemberka, z Urzędowa, 4 lutego 1573.

Sprawozdanie z wydarzeń w Rzeczypospolitej zwolennika stronnictwa francuskiego (1573?).

Kopia *votum* Stanisława Karnkowskiego, biskupa kujawskiego, na konwokacji, styczeń 1573 r.

POLEN I 19

List nieznanego autora do cesarza w sprawie Cyrusa, z Wilna 5 stycznia 1573.

Łukasz Podoski do Warcisława z Persztyna, z Warszawy 15 stycznia 1573.

List Jana Netolickiego do Wilhelma z Rożemberka, z Warszawy 15 stycznia 1573.

Piotr Myszkowski, biskup płocki, do posłów cesarskich, z Warszawy 19 stycznia 1573.

- Kopia uniwersału konwokacji warszawskiej, 22 stycznia 1573.
- List kilku senatorów Rzeczypospolitej (m.in. Jakuba Uchańskiego, Franciszka Krasieńskiego, Adama Konarskiego, Jana Firleja, Piotra Zborowskiego) do posłów cesarskich, 29 stycznia 1573.
- Piotr Zborowski, wojewoda sandomierski, do posłów cesarskich: Wilhelma z Rożemberka i Warcisława z Persztyna, 15 lutego 1573.
- List nuncjusza apostolskiego opisujący „afere Cyrusa”, 20 lutego 1573.
- Jan Chodkiewicz do posłów cesarskich: Wilhelma z Rożemberka i Warcisława z Persztyna, z Wilna 23 lutego 1573.
- Piotr Myszkowski, biskup płocki, do Adama Konarskiego, biskupa poznańskiego, 1 marca 1573.
- Jan Firlej do cesarza w sprawach swego szwagra, Bonera, posiadającego majątności w ziemiach cesarskich, 4 marca 1573.
- Liczna zaszyfrowana korespondencja do cesarza, m.in. sprawozdania Wilhelma z Rożemberka, 1573.
- Listy kardynała Commendoniego do cesarza, 1573.
- Cesarz Maksymilian II do Wilhelma z Rożemberka, 8 maja 1573.
- Olbracht Łaski do cesarza, 10 marca 1573.
- Zaszyfrowane listy od cesarza do Wilhelma z Rożemberka, 1573.
- Piotr Myszkowski, biskup płocki, do posłów cesarskich, marzec 1573.
- Andrzej Dudycz do cesarza, z Urzędowa, 14 marca 1573.
- Jan Bogusz do Wilhelma z Rożemberka, 8 marca 1573.
- Mikołaj Mielecki, wojewoda podolski, do Wilhelma z Rożemberka, 10 marca 1573.
- Cesarz Maksymilian II do N. w sprawie Jana Chodkiewicza, 11 marca 1573.
- Wilhelm z Rożemberka do Stanisława Słupeckiego, kasztelana lubelskiego, 12 marca 1573.
- Piotr Zborowski do Wilhelma z Rożemberka i Warcisława z Persztyna, 13 marca 1573.
- Kasper Dembiński do Warcisława z Persztyna, 14 marca 1573.
- Stanisław Słupecki, kasztelan lubelski, do Warcisława z Persztyna, 15 marca 1573.
- Hieronim Ossoliński do Andrzeja Dudycza, 21 marca 1573.
- Korespondencja cesarza Maksymiliana II z Rzymem dotycząca spraw polskich, marzec 1573.
- Listy cesarza Maksymiliana II do kardynała Commendoniego, 1573.
- Adam Konarski, biskup poznański, do Cyrusa, 28 marca 1573.
- Serfiusz Rybisch do Wilhelma z Rożemberka, 1 lutego 1573.
- Listy cesarza Maksymiliana II do Seweryna Bonera, m.in. dotyczące Moraw, luty 1573.
- Piotr Myszkowski, biskup płocki, do Wilhelma z Rożemberka, 12 lutego 1573.
- Różnego typu instrukcje dla posłów cesarskich w Polsce, 1573.
- Korespondencja różnych osób do Wilhelma z Rożemberka, luty 1573.
- Zofia Jagiellonka, księżna brunszwicka, do Jakuba Uchańskiego, arcybiskupa gnieźnieńskiego, 25 czerwca 1573.
- Jan Bogusz do cesarza, styczeń 1573.
- Zofia Jagiellonka do panów rad koronnych, 3 stycznia 1573.
- Jan Chodkiewicz do posłów cesarskich w sprawie Cyrusa, 6 stycznia 1573.
- Cesarz Maksymilian II do Adama Konarskiego, biskupa poznańskiego, 18 stycznia 1573.
- Zaszyfrowany list Adama Konarskiego, biskupa poznańskiego, do cesarza, 18 stycznia 1573.

- Jan Netolicki do posłów cesarskich, z Warszawy, 15 stycznia 1573.
 Korespondencja różnych osób do posłów cesarskich ze stycznia 1573.
 Sprawozdania z Polski dla króla hiszpańskiego, 1573.
 Korespondencja od różnych osób do posłów cesarskich z różnych miesięcy 1573 r.
 Jan Lasota do cesarza, z Wiednia, 23 stycznia 1573.
 Zaszyfrowane listy do posłów cesarskich z dworu wiedeńskiego, styczeń 1573.
 Akty konfederacji warszawskiej w kilku egzemplarzach.
 „Artykuły do odbioru nowego Pana”, 28 stycznia 1573.
 Listy Cyrusa do posłów, z Marienburga, 30 stycznia 1573.

POLEN I 20

- Odpowiedź Senatu i Stanów Polskich na poselstwo cesarskie, kwiecień 1573.
 Propozycje odpowiedzi Senatu i Stanów Rzeczypospolitej na poselstwo od Grzegorza XIII, z Warszawy, 21 kwietnia 1573.
 Sprawozdanie z legacji Commendoniego w Polsce, 28 kwietnia 1573.
 Zaszyfrowany list (?) Zborowskiego do posłów, 30 kwietnia 1573.
 Zaszyfrowane listy do Wilhelma z Rożemberka od różnych osób, kwiecień 1573.
 Mowy Monluca z 25 kwietnia 1573.
 Andrzej Dudycz do Wilhelma z Rożemberka i Warcisława z Persztyna, z Krakowa, 22 kwietnia 1573.
 Senat i Stany Rzeczypospolitej do cesarza, z 21 kwietnia 1573 (liczne kopie).
 Odpowiedzi Stanów Rzeczypospolitej na legację posłów cesarskich (oryginał), 21 kwietnia 1573.
 Relacje posłów hiszpańskich, kwiecień 1573.
 Odpowiedź senatu posłom francuskim, kwiecień 1573.
 Sprawozdanie z elekcji, nieznanego autorstwa (łac., niem.), 1573.
 Kopia artykułów henrykowskich.
Pacta conventa z 16 maja 1573.
 Seweryn Boner do posłów cesarskich, Wilhelma z Rożemberka i Warcisława z Persztyna, z Warszawy, 17 kwietnia 1573.
 Stany Korony i WXL do cesarza Maksymiliana II, 21 kwietnia 1573 (oryg.).
 Zaszyfrowany, ale rozwiązany list (?) Zborowskiego do posłów cesarskich, 30 kwietnia 1573.
 Henryk Walezy do (?) Zborowskiego, 5 lipca 1573.
 Zaszyfrowana korespondencja Maksymiliana II do posłów cesarskich, 1573.
 Cyrus do cesarza Maksymiliana II, z Wrocławia, 25 maja 1573.
 P. Myszkowski, biskup płocki, do posłów cesarskich, maj 1573.
 Mikołaj Buszyński do brata, Alberta Buszyńskiego, relacja z przebiegu elekcji, z Warszawy, 5 maja 1573.
 D. Secygniowski do Warcisława z Persztyna, relacja z przebiegu elekcji, z Warszawy, 5 maja 1573.
 D. Secygniowski, biskup kamieniecki, do Wilhelma z Rożemberka i Warcisława z Persztyna, z Warszawy, 8 maja 1573.
 Adam Konarski, biskup poznański, do cesarza, Maksymiliana II, z Warszawy, 20 maja 1573.
 Jakub Uchański, prymas, do senatorów koronnych, z Łowicza, 24 maja 1573.
 Maksymilian II do Adama Konarskiego, biskupa poznańskiego, 21 lipca 1573.
 Olbracht Łaski do posłów cesarskich, 7 lipca 1573.
 Korespondencja Augusta, elektora saskiego, z senatorami polskimi, lipiec 1573 (kilka listów).
 Różnego typu instrukcje dla dworu wiedeńskiego dla ułożenia stosunków z Rzeczpospolitą.

POLEN I 21

Senatorowie koronni do cesarza Maksymiliana II, z Krakowa, 6 lipca 1573 (m. in. podpisy Kaspra Zebrzydowskiego, Jana Firleja, Jakuba Rokosowskiego).

List N. do „Pana wojewodzica” (?) o działaniach cesarskich w Rzeczypospolitej przed elekcją, 1573 (?).

Andrzej Taranowski do N., z Wilna (sprawozdanie z poselstwa do Moskwy), sierpień 1573.

Kopia listu elektora saskiego do posłów francuskich w Polsce, 10 lipca 1573.

Brudnopisy instrukcji dotyczących polityki cesarskiej wobec Rzeczypospolitej.

Listy biskupa krakowskiego Franciszka Krasieńskiego i biskupa płockiego Piotra Myszkowskiego do cesarza Maksymiliana II, lipiec—sierpień 1573.

Jan Konarski do Cyrusa, z Kobylina, 21 sierpnia 1573.

Cyrus na temat tego listu do cesarza, 25 sierpnia 1573.

Listy posłów francuskich do stanów polskich, 1573.

Jakub Rokosowski do cesarza Maksymiliana II, 31 sierpnia 1573.

Konstanty Ostrogski do cesarza Maksymiliana II, 31 sierpnia 1573.

Artykuły henrykowskie i *pacta conventa*, 1573.

Różne sprawozdania z Polski, 1573.

Cesarz Maksymilian II do Anny Jagiellonki, z Wiednia, 13 września 1573.

Kopia listu senatorów uczestniczących w poselstwie po Henryka do innych senatorów, 1573.

Instrukcja dla posłów po Henryka Walezego.

List senatorów polskich do cesarza Maksymiliana II, 29 września 1573.

Treść przysięgi Henryka, króla polskiego.

Zobowiązania Karola IX, króla francuskiego.

Kopia listu wojewody mołdawskiego do stanów polskich, 7 października 1573.

Senatorowie z sejmiku w Proszowicach do cesarza Maksymiliana II, 2 września 1573.

Pismo senatorów polskich do cesarza Maksymiliana II, z Krakowa, 22 września 1573.

Iwonia, wojewoda mołdawski, do któregoś z senatorów koronnych, z Jass, 7 października 1573.

Senatorowie polscy do cesarza Maksymiliana II, z Krakowa, 1 listopada 1573.

Jan Chodkiewicz do Zębeckiego (Zembeckiego?), ze Świsłoczy, 29 października 1573.

Stefan Batory do Andrzeja Dudycza, 25 listopada 1573.

Seweryn Boner z Balic, starosta rabsztyński, do Andrzeja Dudycza, 17 grudnia 1573.

Listy do Andrzeja Dudycza od różnych osób, z grudnia 1573.

POLEN I 22

Zasztyfrowana korespondencja dotycząca kandydatur w pierwszym bezkrólewiu w Rzeczypospolitej, 1573.

Instrukcja dla posłów jadących do WXL z Łowicza, lipiec 1572.

Spis rodów litewskich, będących zwolennikami cesarskimi, 1573.

Kwit dłużny Olbrachta Łaskiego, wojewody sieradzkiego, na sumę 12 000 złp zaciągnięty u Matiasza Stolca, 1573.

Stanisław Słupecki, kasztelan lubelski, do posłów cesarskich, 1 stycznia 1572.

Nieznanego autorstwa rady udzielone cesarzowi Maksymilianowi II co do sposobu forsowania kandydatury austriackiej na tron w Rzeczypospolitej, 1573.

Stanisław Słupecki do posłów cesarskich, 3 stycznia 1573.

Materiały związane z poselstwami polskimi do Francji, 1572—1573.

Korespondencja wielkiego księcia moskiewskiego do stanów koronnych, 1573.

„Dialogus de Poloniae Regis electione”, (1572?, 1573?).

Analiza sytuacyjna w Polsce dokonana przez Cyrusa (1572?, 1573?).

Różne mowy Monluca.

Votum posła hiszpańskiego, 1573.

Vota różnych poselstw, m. in. szwedzkiego, hiszpańskiego, 1573.

POLEN I 23

Odpowiedź stanów koronnych na legację francuską (1574?).

Szereg korespondencji dyplomatycznej po obiorze Henryka Walezego na króla w Rzeczypospolitej, 1574.

Pismo senatorów koronnych po ucieczce Henryka Walezego, 20 czerwca 1574.

Korespondencja Henryka Walezego z senatorami w Rzeczypospolitej, 1574.

Kopia listu senatorów wielkopolskich do arcybiskupa gnieźnieńskiego, z Poznania, 28 czerwca 1574.

Kopia listu senatorów zgromadzonych w Krakowie, 29 czerwca 1574.

Korespondencja Andrzeja Dudycza, 1574.

Zasztyrowana korespondencja A. Dudycza do cesarza, 1574.

Piotr Myszkowski, biskup płocki, do A. Dudycza, 1574.

Kopia listu arcybiskupa gnieźnieńskiego, Jakuba Uchańskiego, do senatorów małopolskich, 22 lipca 1574.

Postanowienia województwa wileńskiego uczynione na zjeździe w Wilnie, 10 sierpnia 1574.

List szpiega cesarskiego donoszący A. Dudyczowi, co się dzieje w Warszawie, 17 września 1574.

Postanowienia województwa sandomierskiego na zjeździe w Opatowie, 17 lipca 1574.

Postanowienia zjazdu warszawskiego, 18 września 1574.

Piotr Myszkowski, biskup płocki, do Stanisława Fogla, 25 września 1574.

Fragment listu uczestnika zjazdu warszawskiego do kogoś z kręgu przyjaciół cesarza, wrzesień 1574.

List senatorów litewskich do senatorów polskich, na zjeździe w Wilnie, 20 września 1574.

List stanów litewskich do króla Henryka, przed 20 października 1574.

Kopia listu senatorów litewskich do senatorów polskich, z Wilna, 11 listopada 1574.

Stanisław Hozjusz do Henryka Walezego, 15 września 1574.

Kopie korespondencji Henryka Walezego.

Stanisław Słupecki, kasztelan lubelski, do posłów cesarskich, 17 marca 1575 (?).

List do któregoś z posłów cesarskich analizujący sytuację po Jędrzejowie, 1576.

Kartka do kogoś ze strony cesarskiej o postanowieniach jędrzejowskich, 31 stycznia 1576.

POLEN I 24

Marcin Gorecki do cesarza Maksymiliana II, z Krakowa, 18 stycznia 1575.

Listy Jana Bogusza do Andrzeja Dudycza: z 23 stycznia 1575, 1 lutego 1575, 3 kwietnia 1575.

Piotr Myszkowski, biskup płocki, do Jana Bogusza, 29 stycznia 1575.

Olbracht Łaski do Andrzeja Dudycza, 1575.

Tarnowski do wojewody krakowskiego, 6 czerwca 1575.

Mikołaj Firlej do cesarza Maksymiliana II, 1575.

Senatorowie litewscy do cesarza Maksymiliana II, 20 marca 1575.

- Senatorowie litewscy do cesarza Maksymiliana II, 29 marca 1575.
 Piotr Myszkowski, biskup płocki, do Jana Bogusza, 31 marca 1575.
 Korespondencja różnych osób do Andrzeja Dudycza, 1575.
 Zaszyfrowana korespondencja od i do cesarza Maksymiliana II, 1575.
 Henryk Walezy do Piotra Zborowskiego, luty 1575.
 Mikołaj Firlej do Jana Bogusza, 9 lutego 1575.
 Różnego rodzaju pisma Henryka Walezego do różnych osób, 1575.
 Notatki do instrukcji dla poselstw do Rzeczypospolitej z kancelarii cesarskiej, 1575.
 Mikołaj Radziwiłł do arcyksięcia Ernesta, 29 marca 1575.
 Seweryn Boner z Balic, starosta rabsztyński, do Andrzeja Dudycza, 3 kwietnia 1575.
 Cesarz Maksymilian II do Marcina Kromera, 4 kwietnia 1575.
 Piotr Myszkowski, biskup płocki, do cesarza Maksymiliana II, 8 kwietnia 1575.
 D. Secygniewski do Andrzeja Dudycza, 8 kwietnia 1575.
 Seweryn Boner do Andrzeja Dudycza, 8 kwietnia 1575.
 Stanisław Szafranec do Andrzeja Dudycza, 25 kwietnia 1575.
 Mikołaj Dłuski do Andrzeja Dudycza, 29 kwietnia 1575.
 (?) Ponętowski do Andrzeja Dudycza, 30 kwietnia 1575.
 Stanisław Drohojowski, kasztelan przemyski, do A. Dudycza, 15 kwietnia 1575.
 Jakub Uchański, arcybiskup gnieźnieński, do Franciszka Krasińskiego, biskupa krakowskiego, styczeń 1576.

POLEN I 25

- Zaszyfrowana korespondencja cesarza Maksymiliana II, 1575—1576.
 Instrukcje Maksymiliana II dla polityki wobec Rzeczypospolitej, 1575.
 Listy uwierzytelniające dla posłów cesarskich do Rzeczypospolitej, 7 maja 1575.
 Oficjalne pismo Maksymiliana II do zjazdu stężyckiego zalecające arcyksięcia Ernesta na króla Rzeczypospolitej, 7 maja 1575.
Votum Pibraka do stanów Rzeczypospolitej, maj 1575.
 Opis początku zjazdu stężyckiego, nieznanego autora przeznaczony dla Jerzego Pruszkowskiego, od 12 maja 1575.
 Instrukcja co do rodzaju korespondencji i osób czy grup, do których winny zostać wysłane oficjalne pisma z dworu cesarskiego, maj 1575.
 Sprawozdanie z przebiegu zjazdu stężyckiego, maj—czerwiec 1575.
 Jakub Chotowski do cesarza Maksymiliana II, 22 maja 1575.
 Sprawozdanie z aktualnego układu sił politycznych w Rzeczypospolitej, 22 (?) maja 1575.
 Sprawozdanie przedstawicieli szlachty województwa krakowskiego ze zjazdu stężyckiego, 7—8 lipca 1575.
 List N. do Warcisława z Persztyna, 24 czerwca 1575.
 List szlachty zgromadzonej w Wiźnie w sprawie fiaska zjazdu stężyckiego, 11 lipca 1575.
 Olbracht Życzeński do cesarza Maksymiliana II, z Opola, 22 czerwca 1575.
 Kopia listu Pibraka do Henryka III po Stężycy, 19 czerwca 1575.

POLEN I 26

- Zaszyfrowane listy Andrzeja Dudycza do cesarza Maksymiliana II, sierpień 1575.
 Różnego rodzaju pisma Maksymiliana II dotyczące spraw polskich, 1575.
 Kopie listów Pibraka do króla Henryka III, wrzesień 1575.

- Jan Chodkiewicz do Maksymiliana II, 16 września 1575.
Jan Rozrażewski do A. Dudycza, 17 września 1575.
Listy A. Dudycza do cesarza Maksymiliana II, z października 1575 (4 listy).
Pisma Maksymiliana II do Gdańszczan, wrzesień 1575.
Pisma Maksymiliana II do różnych osób związanych z Prusami, 1575.
Listy Piotra Myszkowskiego do różnych osób, wrzesień—październik 1575.
Maksymilian II do A. Opalińskiego, 18 października 1575.
Kopie listów posłów cesarskich do stanów Rzeczypospolitej, październik 1575.

POLEN I 27

- Relacje z Rzeczypospolitej, listopad 1575.
Votum Jerzego Blandraty, posła siedmiogrodzkiego, 14 listopada 1575.
Votum posła od arcyksięcia Ferdynanda, 14 listopada 1575.
Votum posła króla szwedzkiego, 14 listopada 1575.
Votum posła księcia Ferrary, 14 listopada 1575.
Votum Franciszka Krasieńskiego, biskupa krakowskiego, listopad 1575.
Zobowiązania posłów cesarskich wobec WXL przed elekcją, w Warszawie, 9 grudnia 1575.
Olbracht Łaski do Maksymiliana II, z Warszawy, 8 grudnia 1575.
Dekret elekcji cesarza Maksymiliana II, 12 grudnia 1575.
Olbracht Łaski do Maksymiliana II, 11 grudnia 1575.
Relacja z elekcji cesarza, 1575.
Jan Konarski do Maksymiliana II, 12 grudnia 1575.
Franciszek Krasieński, biskup krakowski, do Maksymiliana II, 16 grudnia 1575.
Pacta conventa uzgodnione między posłami cesarskimi a WXL, 13 grudnia 1575.
Pacta conventa Stefana Batorego, grudzień 1575.
Zaszyfrowana korespondencja do cesarza Maksymiliana II, grudzień 1575.
Piotr Myszkowski, biskup płocki, do cesarza Maksymiliana II, 19 grudnia 1575.
Anna Jagiellonka do cesarza Maksymiliana II, 19 grudnia 1575.
Listy cesarza Maksymiliana II do Mikołaja Radziwiłła i Konstantego Ostrogskiego, grudzień 1575.
Piotr Zborowski, wojewoda krakowski, Jan Tarło, wojewoda lubelski, Andrzej Tęczyński, wojewoda bełski, i Mikołaj Sienicki do cesarza Maksymiliana II wyrażając protest przeciwko obiorowi go na króla Rzeczypospolitej, 15 grudnia 1575.
Postanowienie powzięte na sejmie elekcyjnym przez przeciwników elekcji kandydata z domu austriackiego, 19 grudnia 1575 (oblata).
Opis sytuacji w okresie podwójnej elekcji pod Warszawą w grudniu 1575, grudzień 1575.

POLEN I 28

- Listy różnych osób do cesarza Maksymiliana II, grudzień 1575.
Listy różnych osób do arcyksięcia Ernesta, grudzień 1575.
Senatorowie koronni i litewscy do Maksymiliana II, 21 grudnia 1575.
Mikołaj Talwosz, kasztelan żmudzki, do Maksymiliana II, 21 grudnia 1575.
Pisma Maksymiliana II do różnych osób, grudzień 1575.
Jerzy Olekiewicz, książę słucki, do Maksymiliana II, 30 grudnia 1575.
Mikołaj Firlej do Maksymiliana II, 30 grudnia 1575.
Olbracht Łaski, wojewoda sieradzki, do Maksymiliana II, grudzień 1575.
Vota posłów cesarskich na elekcji w grudniu 1575.
Artykuły Jędrzejowskie, 1576.

- N. do Zygmunta Kurzbacha, 20 grudnia 1575.
 Andrzej Zborowski do Maksymiliana II, 28 grudnia 1575.
 „Rady i postanowienia tajemne Batorian”, 1576.
 „Tituli et Nomina Episcoporum, Palatinorum et Castellatorum Regni Poloniae”, 1575.

POLEN I 29

- Sprawozdania Andrzeja Dudycza z Rzeczypospolitej, styczeń 1576.
 Franciszek Krasiński, biskup krakowski, do Jakuba Uchańskiego, arcybiskupa gnieźnieńskiego, 3 stycznia 1576.
 Piotr Myszkowski, biskup płocki, do Andrzeja Dudycza, styczeń 1576.
 Maksymilian II do Wojciecha Starożrebskiego, 14 stycznia 1576.
 Stanisław Drohojowski i Jan Herburt do A. Dudycza, 12 stycznia 1576.
 (?) Warszewicki do A. Dudycza, 15 stycznia 1576.
 Stanisław Słupecki, kasztelan lubelski, do Maksymiliana II, 16 stycznia 1576.
 Artykuły Jędrzejowskie, 18 stycznia 1576.
 Jakub Uchański, arcybiskup gnieźnieński, do Andrzeja Dudycza, 19 stycznia 1576.
 Sprawozdanie z Jędrzejowa prawdopodobnie dla Stanisława Tarnowskiego, 22 stycznia 1576.
 Sprawozdanie ze zjazdu jędrzejowskiego, 23 stycznia 1576.
 (?) D. Secygniowski do A. Dudycza, 30 stycznia 1576.
 Różnego rodzaju korespondencja od i do Andrzeja Dudycza, styczeń 1576 (m. in. F. Krasińskiego, St. Tarnowskiego, Anzelma Gostomskiego).
 Piotr Myszkowski, biskup płocki, do Jakuba Uchańskiego, arcybiskupa gnieźnieńskiego, 8 lutego 1576.

POLEN I 30

- Druki przysięgi koronacyjnej i tekst artykułów henrykowskich Stefana Bato-rego, 3 marca 1576.
 Drukowana odezwa Maksymiliana II do narodu polskiego z pełną tytulaturą króla-elektą polskiego (m. in. uzasadnienie dla nieważności zjazdu jędrzejowskiego), 24 marca 1576.
 Drukowane odezwy Maksymiliana II do Polaków. Publikowane i drukowane w Gdańsku, 24 marca 1576.
 Listy różnych osób do Maksymiliana II (m. in. Mikołaja Mieleckiego, S. Herburt) z marca 1576.
 Listy A. Dudycza do Maksymiliana II z marca 1576 (5 listów).
 Maksymilian II do A. Dudycza, 28 marca 1576.
 Listy różnych osób od i do A. Dudycza, marzec 1576.
 Odezwa Maksymiliana II do wojewodów i kasztelanów, marzec 1576.
 Instrukcje dla korespondencji z Rzeczpospolitą, marzec 1576.
 Brudnopisy listów wychodzących z kancelarii cesarskiej do różnych osób w Rzeczypospolitej, marzec 1576.
 Maksymilian II do Andrzeja Zborowskiego, 30 marca 1576.
 Olbracht Łaski do Maksymiliana II, 20 kwietnia 1576.
 List części senatorów litewskich do Jakuba Uchańskiego, arcybiskupa gnieźnieńskiego, z Grodna 19 kwietnia 1576.

POLEN I 31

- Listy Andrzeja Dudycza do cesarza z 1, 5, 9, 17, 18, 25 i 29 maja 1576.
 Brudnopisy do korespondencji z Rzeczpospolitą.
 Listy Stanisława Gostomskiego do cesarza z 3, 14 i 27 maja 1576.

Jerzy Olelkowicz Słucki do cesarza, 17 maja 1576.
Krzysztof (?) Zborowski do Warcisława z Persztyna, przed majem 1576.
Opis wydarzeń w Krakowie 1—2 maja 1576 roku, maj 1576.
Stanisław Tarnowski do N., 8 maja 1576.
Opis wydarzeń w Krakowie, 14 maja 1576, maj 1576.
Olbracht Łaski do cesarza (kilka listów), maj 1576.
Relacja posłów cesarskich w Polsce, maj 1576.
Jakub Uchański, arcybiskup gnieźnieński, do cesarza, 1 maja 1576.
Stany pruskie do Jakuba Uchańskiego, 4 maja 1576.
Albert Popławski do cesarza, 4 maja 1576.
Jakub Uchański do cesarza, 5 maja 1576.
F. Czema do Olbrachta Łaskiego, 5 maja 1576.
(?) Wolski do cesarza, 6 maja 1576.
Cesarz do Jakuba Uchańskiego, 16 maja 1576.
Adam Konarski, kasztelan kaliski, do cesarza, 18 maja 1576.

POLEN I 32

Andrzej Dudycz do cesarza, kilka listów z czerwca 1576.
Cesarz Maksymilian II do A. Dudycza, 13 czerwca 1576.
Różne pisma cesarskie związane z Rzeczpospolitą, czerwiec 1576.
Brudnopisy listów, czerwiec 1576.
Listy i uniwersały Stefana Batorego, czerwiec 1576.
Stanisław Drohojowski do A. Dudycza, 5 czerwca 1576.
Listy nuncjusza papieskiego do cesarza Maksymiliana II (kilka listów z czerwca 1576).
Jan Dymitr Solikowski, Jan Krotoski do Maksymiliana II, 28 lipca 1576.
Albert Popławski do cesarza, 27 lipca 1576.
Jan Dymitr Solikowski, Jan Krotoski do (?) Wolskiego i Jana Zamoyskiego, 12 sierpnia 1576.
Jan Dymitr Solikowski, Jan Krotoski do cesarza, 21 sierpnia 1576.
A. Popławski do cesarza z 18 lipca i 15 sierpnia 1576.
Gabriel Masłowski do cesarza, 20 sierpnia 1576.

POLEN I 33

Odpowiedź cesarza posłowi Stefana Batorego, 1576.
Instrukcja dla posłów litewskich jadących do króla Stefana Batorego ze zjazdu grodzieńskiego, 8 kwietnia 1576.
Postanowienia zjazdu w Mścibowie, po maju 1576.
Korespondencja cesarza z Gdańskiem, 6 października 1576.
List Stefana Batorego do Litwinów, z Grodna, 15 października 1576.
Notatki i brudnopisy listów, 1576.
K. Zborowski do cesarza, 1576.
(?) Wolski do cesarza, 1576.
Stanisław Stadnicki do A. Dudycza, 1576.
Sebastian Grabowiecki do cesarza z 5 i 31 września 1576.
Jan Konarski z Kobylina, kasztelan kaliski, do cesarza, październik 1576.
Jan Działyński, wojewoda chełmiński, do N., 1576.
„Szafunek sta tysięcy złotych do Jego Cesarskiej Mości...”, (1575?—1576?).
Listy od różnych osób do cesarza z 1576.
Korespondencja z księciem moskiewskim, 1576.
Pisma gospodarza mołdawskiego do panów polskich i litewskich, 1576.

POLEN I 34

- Pisma dotyczące Gdańska z 1577 roku (m. in. tekst przysięgi Gdańska królowi).
 Stanisław Tarnowski do cesarza Rudolfa II, 14 marca 1577.
 Kopia listu Stefana Batorego do Mahmet Baszy, 19 marca 1577.
 Projekt rozdawnictwa wakansów w Rzeczypospolitej (przed koronacją Stefana Batorego), kwiecień 1576.
 Artykuły postanowione w Krakowie na koronację Stefana Batorego, kwiecień 1576.
 List kilku senatorów do urzędników cesarskich ze skargą na Krzysztofa Zborowskiego, z Krakowa, 8 czerwca 1576.
 Andrzej Opaliński do N., 16 czerwca 1577.
 Olbracht Łaski do cesarza Rudolfa II, 27 kwietnia 1577.
 Materiały związane z poselstwami polskimi do Turcji, 1577.
 Kopia listu sułtana do króla polskiego, z Konstantynopola, 25 czerwca 1577.
 Andrzej Dudycz do cesarza Rudolfa II, 6 sierpnia 1577.
 Stefan Batory do nuncjusza apostolskiego, 29 września 1577.
 Pisma dotyczące elektora brandenburskiego, 1577.
 A. Dudycz do cesarza, 6 października 1577.
 Jakub Uchański do cesarza, 17 października 1577.
 Mikołaj Krzysztof Radziwiłł do cesarza, z Wilna, 8 października 1577.
 Cesarz Rudolf II do Stefana Batorego, 7 marca 1577.
 Olbracht Łaski do cesarza, z Florencji, 21 października 1577.
 Umowa między Gdańskiem a Stefanem Batorym z 12 grudnia 1577.
 Stanisław Czarnkowski do cesarza, 19 grudnia 1577.
 Zaszyfrowana korespondencja z 1577 r.
 Cesarz Rudolf II do Stefana Batorego, z Ratyzbony, 3 października 1577.

POLEN I 35

- Notatki do korespondencji dworu cesarskiego z Rzeczpospolitą, 1578.
 Stanisław Gostomski do cesarza Rudolfa II, 13 czerwca 1578.
 Jakub Rokosowski do biskupa wrocławskiego, czerwiec 1578.
 Stefan Batory do biskupa wrocławskiego, 4 lipca 1578.
 Stanisław Czarnkowski do cesarza, 19 listopada 1578.
 A. Dudycz do cesarza, 28 listopada 1579.
 Listy różnych osób do cesarza z 1578 i 1579 roku.
 Instrukcje dla poselstw do Polski, listopad 1579.
 Listy Cyrusa do cesarza: z 20 i 31 października 1579 r., 2 listy ze stycznia 1580 r.
 Opinia doradców Królestwa Węgierskiego na postulaty Królestwa Polskiego, z 1579 i 1580 r.

POLEN I 36

- Jan Zamoyski do cesarza Rudolfa II, 3 lutego 1581.
 A. Possevino do cesarza, z Krakowa, 8 stycznia 1583.
 Notatki do korespondencji cesarskiej z Polską b.d.
 A. Possevino do cesarza, 6 grudnia 1582.
 Janusz Ostrogski do cesarza, 29 grudnia 1582.
Laudum województw wielkopolskich przed sejmem 1585 r.
 Stefan Batory do cesarza, 4 listopada 1583.
 Cesarz do Stefana Batorego, 7 maja 1585.
 Stanisław Czarnkowski do cesarza, 18 grudnia 1586.

- Stefan Batory do cesarza, 10 maja 1586.
S. Czarnkowski do cesarza, 23 grudnia 1586.
S. Czarnkowski do A. Dudycza, 24 grudnia 1586.
Henryk Girk z Lutomyśla do S. Czarnkowskiego, 28 stycznia 1587.
Janusz książę Ostrogski do cesarza, 16 grudnia 1576.
S. Czarnkowski do cesarza, 31 grudnia 1586.
Janusz Ostrogski do arcyksięcia Ernesta, 1586.
S. Czarnkowski do cesarza, 31 stycznia 1587.
Cesarz do S. Czarnkowskiego, 20 stycznia 1587.
Jan Chlebowicz do S. Czarnkowskiego, 13 stycznia 1587.
A. Zborowski do cesarza, styczeń 1587.
Jan Dymitr Solikowski do cesarza, luty 1587.
(?) Wolski do cesarza, 27 lutego 1587.
Janusz Ostrogski do cesarza, 14 lutego 1587.

POLEN I 37

- Janusz książę Ostrogski do cesarza, marzec 1587.
Jakub Lempicki, diakon łączycycki, do Stanisława Pawłowskiego, biskupa ołomunieckiego, z Warszawy, 3 marca 1587.
Votum Stanisława Czarnkowskiego na konwokacji, marzec 1587.
S. Czarnkowski do cesarza, marzec 1587.
Andrzej Zborowski do cesarza, 16 marca 1587.
Stanisław Karnkowski, arcybiskup gnieźnieński, do Stanisława Pawłowskiego, biskupa ołomunieckiego, z Warszawy, 3 marca 1587.
Akt konwokacji warszawskiej, marzec 1587.
Votum arcybiskupa gnieźnieńskiego na konwokacji warszawskiej, 9 marca 1587.
S. Karnkowski do cesarza, 27 marca 1587.
A. Opaliński do cesarza, 4 kwietnia 1587.
Janusz Ostrogski do S. Czarnkowskiego, 7 kwietnia 1587.
Notatki do korespondencji, b.d.
S. Czarnkowski do cesarza, kwiecień 1587.
Korespondencja S. Czarnkowskiego, kwiecień, maj 1587.
Tłumaczenia na język niemiecki listów przychodzących z Polski.
S. Czarnkowski do Kochcickiego, 30 kwietnia 1587, 1, 16, 18 maja 1587.

POLEN I 38

- Notatki do korespondencji z Rzeczpospolitą i tłumaczenia listów z Polski na język niemiecki.
Wzory listów cesarza do magnatów polskich.
Biskup ołomuniecki do cesarza, 20 lipca 1587.
Kardynał Radziwiłł do cesarza, 17 lipca 1587.
Stany litewskie do cesarza, 17 czerwca 1587.
Senatorowie litewscy do cesarza, 17 czerwca 1587.
Oficjalne pismo cesarza Rudolfa II do stanów Rzeczypospolitej, 16 czerwca 1587.
Jakub Zbaraski, Stanisław Górka, wojewoda poznański, Jan Zborowski, Andrzej Zborowski, Kasper Dembiński do arcyksięcia Ernesta, z Warszawy, 28 sierpnia 1587.
„Uniwersał, reces Koła Generalnego Uprzywilejowanego około postępow elekcyj”, 1587.
Stanisław Karnkowski, arcybiskup gnieźnieński, do cesarza, z Warszawy, 24 sierpnia 1587.

Różnego rodzaju pisma publicystyczne, zarówno prohabsburskie, jak i proszwedzkie, 1587.

Sprawozdanie z sejmu 1587.

Zaszyfrowana korespondencja, 1587 r.

(?) Wolski do cesarza, z Warszawy, 23 lipca 1587.

Olbracht Łaski do któregoś z arcyksiążąt (Ernesta?), 2 sierpnia 1587.

Korespondencja nuncjusza apostolskiego, 1587.

Arcyksiążę Ernest do Mikołaja Wolskiego, Wiedeń, 5 sierpnia 1587.

S. Karnkowski do cesarza, z Warszawy, 24 sierpnia 1587.

Mikołaj Krzysztof Radziwiłł do cesarza, 24 sierpnia 1587.

Uniwersał i reces koła generalnego, sierpień 1587.

Przysięga Maksymiliana, 25 sierpnia 1587.

POLEN I 39

Królowa Anna do cesarza, z Warszawy, 25 sierpnia 1587.

Relacja z Polski Stanisława, biskupa ołomunieckiego (prawdopodobnie Stanisław Pawłowski), 28 sierpnia 1587.

Janusz Ostrogski do arcyksięcia Ernesta, z Tarnowa, wrzesień 1587.

Spytek Jordan do cesarza, 7 września 1587.

List cesarza do baszy tureckiego, 8 września 1587.

Kopiarusze różnych listów pisanych od cesarza we wrześniu 1587.

S. Karnkowski do cesarza, 10 września 1587.

Jan Zamoyski do arcyksięcia Maksymiliana, z Krakowa, 28 września 1587.

Listy arcyksięcia Maksymiliana do różnych osób, 1587.

Różnego rodzaju relacje z Polski, wrzesień 1587.

Mikołaj Radziwiłł do arcyksięcia Maksymiliana, z Grodna, 31 sierpnia 1587.

S. Czarnkowski do Maksymiliana, 25 września 1587.

Korespondencja biskupa ołomunieckiego Stanisława Pawłowskiego z różnymi osobami, wrzesień 1587.

Dekret elekcji Maksymiliana, 1587.

Zygmunt III do elektora brandenburskiego, 17 października 1587.

A. Zborowski do arcyksięcia Maksymiliana, 3 października 1587.

Rektor i profesorowie Akademii Krakowskiej do Maksymiliana, 21 października 1587.

Kapituła krakowska do arcyksięcia Maksymiliana, 21 października 1587.

Urzednicy krakowscy do Maksymiliana, 20 października 1587.

Korespondencja od i do arcyksięcia Maksymiliana, 1587.

POLEN I 40

„Przyczyny niepokoju między stanami te są”, 1586 (?).

Jan Myszkowski, Adam Gorajski, Jan Lipski do arcyksięcia Maksymiliana, 25 października 1587.

Potwierdzenie elekcji arcyksięcia Maksymiliana, 1587.

Mikołaj Monwid Drohojowski, wojewoda połocki, z Wilna, 28 listopada 1587.

S. Górka, wojewoda poznański, do cesarza, 21 grudnia 1587.

Jan Chlebowicz do cesarza, 21 listopada 1587.

Notatki do korespondencji dotyczącej Rzeczypospolitej, 1587.

Zaszyfrowane notatki dotyczące różnych senatorów Rzeczypospolitej, 1587.

Andrzej Zborowski do Pruszkowskiego, styczeń 1587.

of the reign of Nicholas II, differed from the point of view of their political options: Witte was an adherent of liberal autocracy which aimed at the modernization of the state while Plehve remained a representative of Russian nationalism and „political backwardness”. Their rivalry was depicted i.a. upon the basis of manuscript sources, part of the documents of the ministries of finances and internal affairs; they indicate that v. Plehve provided the tsar with false information about the undertakings of his opponent and even planned the application of police provocation against him.

R. WAPINSKI — The Consequences of the Partitions for the Development of Conceptions of the Polish State Territory 451

By resorting to political publicistics, the belles lettres and guidebooks, the author depicts the confrontation in the course of the nineteenth century and the first quarter of the twentieth century of conceptions concerning the rebirth of Poland either within the borders of the former Commonwealth (1772) or delineated by the much more modest visions of an ethnographic Poland. The supporters of the latter were considerably less numerous and consistent; as a result, their opinions were heard not until the turn of the century. The second trend of the article pertains to the cultural differences which emerged due to the longterm division of Polish lands between Russia, Prussia and Austria; the author cites sources which indicate the alienation experienced by the less-educated Poles from various partitions upon the occasion of various encounters (e.g. hired rural workers from Galicia employed in Silesia).

A. GARLICKI — The History of a Provocation 473

The intention of the article is to determine the authorship of a book entitled „The History of the Polish Communist Party in the Light of Facts and Documents”, published in 1934. There was no doubt that Jan Alfred Reguła, who appeared as the author, was only a pseudonym.

An analysis of source material leads to a conclusion that in this instance we are dealing with two provocations: on the part of the prewar secret police and that dating from the period of People's Poland. This complicated and involved issue constitutes a significant contribution to the history of the communist movement in Poland.

MATERIALS

E. DUBAS-URWANOWICZ — Official and Private Correspondence in Contacts between the Commonwealth and the Empire. *Polonica* in the Haus- Hof- und Staatsarchiv in Vienna from the Years 1562—1587 497

This select list of inventory descriptions of letters exchanged between the Polish magnates and gentry on the one hand and the Austrian Emperor and dignitaries on the other hand, together with instructions and diplomatic reports, contains numerous secret material, including those written in cipher. This extensive collection concerning Polish affairs, primarily political but also economic, has been up to now exploited by historians to a minimal degree.

S. MELLER — The Head of State under the Surveillance of the French Police. Józef Piłsudski in Paris in 1921 511

The author has made use of i.a. archive material from the Parisian Archives de la Police and presents details of the visit paid by Józef Piłsudski in Paris in February 1921 and the efforts made by the French hosts to ensure the Polish head of state complete security. Vigilant police protection was caused i.a. by anonymous warnings issued probably by Russian émigrés or West European agencies of the Soviet Intelligence Service.